Проф. др Ратибор Грујић
TREND HOUSE д.о.о., Београд

Транзиција и правна сигурност привредних субјеката у Србији

Резиме

Аутор у овом раду анализира елементе правне сигурности са циљем да прикаже како се овај правни институт примењује у пракси функционисања привредних субјеката у Србији током процеса транзиције. У раду је посебна пажња посвећена глобализацији и транзицији која је захватила привредне и друштвене токове у Србији. Посебно место има приватизација и текући проблеми који су уочени у области доношења и примене правних прописа. Аутор закључује да правну сигурност привредних субјеката у Србији током транзиције прате многи промашаји како због неуважавања друштвеног и привредног развоја Србије, тако и због неусклађених прописа и Устава Србије.

Кључне речи: *глобализација, транзиција, приватизација, владавина права.*

Уводни део

Правна сигурност у цивилизованом друштву једна је од великих тековина човечанства и основ је свих савремених кретања у свету. Правна сигурност је производ модерног друштва заснованог на прогресивном правном поретку који обезбеђује: Право на живот и достојанство човека; Слободе грађана да делују као појединци или група у свим облицима људског изражавања; Утврђене облике удружи-

вања људи ради друштвеног и личног просперитета; Утврђене облике здравствене заштите, право на образовање и социјалну сигурност; Утврђене облике привредног стваралаштва, привредног удруживања и привредне делатности као основе друштвеног развоја; Стварање радног и привредног амбијента који подстиче стваралаштво човека и људи, привредних субјеката и других облика удруживања грађана; Слободу штампе и других средстава јавног информисања; Научни и културни развој, и друге облике стваралаштва.

Правна сигурност почива на познатим принципима поделе власти на законодавну, извршну и судску власт, као и на створеним материјалним могућностима једне земље да прати оне токове у развоју човечанства који обезбеђују, не само привредни, него и укупан друштвени развој заснован на прогресу.

Правна сигурност је, према томе, међузависан правни институт који се врло тешко може посматрати изоловано и поједностављено за сваки облик људског рада и делања. Могуће је, међутим, да се о овом правном институту расправља у односима базе и надградње у датом друштву и правном поретку.

Глобализација и правна сигурност привредних субјеката у Србији

Тема овог рада је Правна сигурност привредних субјеката у Србији у време процеса транзиције као облика глобализације која је захватила цео свет. Глобализација је савремени облик, средство и начин преструктуирања светских привредних и друштвених токова са циљем успостављања капиталистичких друштвених односа у целом свету без изузетака. Присутни смо процесу, који предводе САД, да се савремена цивилизација потпуно позападњачила, да је према неким својим спољним обележјима и добрима која се користе на готово целокуној планети, постала једнообразна. Данашња цивилизација једри на крилима либералне капиталистичке идеје на систему вредности заснованом на свевласти тржишта, и није у стању да спозна себе, па ни да, у вези с тим, оговори куда се то запутила. Нема светла на крају тунела – свуда су мрак и неизвесност. Једина извесност која је очигледна, јесте да је све веома неизвесно, несагледиво компликовано, да се пред нашим очима све растаче, али без правила и без сагледивих исхода. Свет је, дакле, далеко од "светског поретка" али постепено, и сигурно, улази у хаос, неред који прети да постане општа одредница, уз опасност по опстанак читаве планете. Данас се повећава број а нарочито економска и финансијска моћ, предузећа, мултинационалних компанија и финансијских група које освајају свет и згрћу огромно богатство. Никада у историји господари света нису били толико богати и моћни као садашњи који владају светским финансијским токовима. Ти мондијалистички концерни производе тамо где је најјефтиније (енергија, сировине, радна снага, ...) а продају тамо где живе најбогатији, и тако јефтино произведену робу продају на скупом тржишту платежно веома способних купаца. У свим споровима између интереса рада и интереса капитала пресуда је увек против рада. Последице су по цивилизацију поразне. Стално се продубљује јаз између богатих и сиромашних у

свим земљама, уништава се животна средина, пљачка планета и изазивају ратови и еколошке катастрофе. Једино што виде и уважавају ти нови господари света јесте себични интерес и њихова финансијска моћ.[1)]

Да би процес мондијализације привреде могао да тече без застоја неопходна су финансијска тржишта која плету невидљиве мреже на целој планети. Данас се, преко те паукове мреже финансијских токова, преко информационих посредника, брзином светлости капитал сели са једног на други крај Земље. Практично, данас ни једна земља на свету нема могћности да се заштити од тих "удара". То светским моћницима омогућава да, брзо и по сопственој жељи, изазивају економске кризе и дестабилизују било коју земљу, нарочито сиромашније са великим природним богатствима, али и оне које нису довољно послушне. Сиромашни тако постају још сиромашнији и њихов се број сваким даном стално повећава. Тако напр. у Европској унији, без земаља које су примљене после 2000. године, живи више од 50,000.000 сиромаха а преко 20,000.000 људи стално је без посла. Држава благостања и социјалне правде је у развалинама, а створено грађанско друштво у Европи и потпуном пропадању. Демократија, као темељ западне цивилизације је угрожна. Вишеумље, као њено родно место, уступило је место једноумљу привреде, мондијализоване помоћу тржишта и комуникација електронским медијима. Данас све има своју цену на тржишту, па и културна добра и достојанство човека. Најмоћнији људи света данас нису, као некада, државници, нити политичари или војсковође. Политика постаје декор или пуки пратилац у планетарној игри преобраћених господара света. У тој игри су ММФ, Свеска банка, СТО и Мултимедијални центри као што је CNN, BBC. Ова и слична упозорења многих аналитичара савремених кретања, јасно показују, да свет постаје глобално село и да су поделе сваким даном све веће, о чему је посебно и врло илустративно говорио и писао, у овом делу рада цитирани проф. Ignacio Ramone, председник Управног одбора Monde Diplomatique, и директор часописа Monde Diplomatique.[2)]

Глобализација се као бумеранг почела да враћа и њеним творцима и главним протагонистима, на начин, који их је натерао да истицањем националних интереса зауставе обрнути процес који је кренуо и ка њима. После велике критике Русије за национализам и бирократизам у ограничавању куповине државних предузећа од стратегијског значаја, исти критичари су и сами направили зид одбране својих интереса који се назива економски национализам. Када је кинески CNOOC покушао да купи амерички YUHOCALL или када је арапска компанија DUBAI PORT WORLD из УАЕ покашала да куповином преузме британску фирму PiO која контролише шест великих америчких лука, американци су подигли високу тензију у одбрани националних интереса, спречили кинезе и арапе да у слободном надмета-

1. Пословни обрт GENERAL MOTORS-a је већи од BNP Данске, FORDA од BNP Јужне Африке, а TOYOTA од BNP Норвешке. Богатство 400 милијардера доноси већи годишњи доходак него 3 милијарде најсиромашнијих људи заједно.
2. Игнацио Рамоне, *Геополитика хаоса*, Проф. др Ратибор Грујић, Предговор српском издању, "Институт за геополитичке студије", Београд, 1998.

њу, користећи се мондијалистичким принципима, дођу у посед ових фирми. Исто се десило и у Европи када је индијски челични гигант MITAL STEEL покушао да купи француско-луксембуршки ARSELOR. Немачки EON покушао је да преузме шпанску ENDESU, али су шпанци пронашли начин да одбране своје националне интересе оличене у једном великом предузећу. Поучан пример је и покушај да италијанска ENELA постане власник француског SUEZA. Да би спречили италијане да завладају у области енергетике французи су, опет бранећи националне интересе извршили спајање SUEZE са GAZ FRANSOM и избацили италијане из ове куповине. На Балкану владају друга правила, што се може најбоље видети из покушаја заштите домаће производње у Хрватској под слоганом "Купујмо хрватско" што је врло брзо измењено, под великим притиском из ЕУ, у "Купујмо квалитетно".

Глобализација као светски тренд стигла је и на Балкан са распадом СФРЈ. Да би процес глобализације на Балкану несметано могао да се успостави и развија, у геополитичком смислу прво је растурена ова велика држава у Европи.[3)] Процес растакања СФРЈ завршен је свим познатим средствима у догађајима који су имали драматичан ток. Промене које трају у Србији дефинитивно су отпочеле после оружане интервенције НАТО од 24. марта 1999. године. Ове промене обухватају све сегменте друштвеног и привредног живота у Србији и то: Промене у начину организовања власти у Србији у којој се на историјској сцени појављује мноштво странака као основ формирања законодавне, извршне и судске власти; Потпуна измена привредне структуре заснована на приватизацији и стварању највеће стопе незапослености у модерној историји Србије; Енормно и лако богаћење појединаца; Промене у правном поретку које су засноване на жељама власти за улазак у ЕУ, а које својинска структура и утврђене уставне основе не могу да прате јер није дошло до промене Устава Србије, и сл.

Србија је данас: Држава која нема јасно утврђене границе; Држава која нема суверенитет на целој територији коју сматра својом; Држава која је на путу да после 200 година остане без војске; и, Држава која је под међународним диктатом и уценама, никад већим у својој дугој историји. Али вратимо се основној теми овог рада "Транзизија и правна сигурност привредних субјеката у Србији".

Лимитирајући фактори правне сигурности привредних субјеката у Србији

Бројни су фактори који делују на правну сигурност привредних субјеката у Србији. Један од начина да се утврди деловање ових фактора и њихова међусобна повезаност јесте указивање на привредна кретања у 2005. години да би се створила права слика неопходна за разматрање ове теме.

3. Глобализација у геополитичком смислу има за циљ да свим средствима смањи економски, војни и политички простор и значај појединих земаља. Распадом СССР, СФРЈ и ЧСР у Европи су створене 22 нове државе, а у току је стварање још 2 на Балкану.

ФИЗИЧКИ ОБИМ индустријске производње у Србији повећан је у 2005. години за само 0,8%. Србија тако, и поред рудног богатства, врло брзо постаје "земља без димњака", без обрадивих површина и поред богатства у пољопривредном земљишту, земља слабо плаћених грађана који су запослени и највишом стопом незапослености активног становништва у Европи. Уништавање домаће индустрије је у току и због свакојаког увоза свега и свачега, уценама трговинског лобија, колебањима националне валуте којом се стимулише увоз, великом инфлацијом, погрешним концептом приватизације, и сл.

ЦЕНЕ на тржишту роба и услуга су далеко изнад службено објављених података о висини инфлације у 2005. години. На цене највише утиче физички пад обима производње, огромни порези и друге дажбине, али и трговиске марже које повећавају произвођачке цене преко 30% за робу произведену у земљи, а за увезену робу и преко 100% (акцизе, ПДВ, таксе, марже). Највећи удар на осиромашено становништво Србије имају цене прехрамбених производа (у 2005. години 36%), које као и предходних година, не прати пораст зарада, чији је износ нето у привреди 17.443,00 динара, а о накнадама за незапослене и пензијама да се и не говори. Ако се овоме дода и пораст цена енергената, комуналних услуга и других трошкова, најбоље се може сагледати да становништво у маси живи у сиромаштву, а преживљава углавном од дознака из иностранства, рада на црно, сиве економије, а све више и од других противзаконитих активности (крађа, преваре, отимачине, и сл.). Пораст цена на мало у Србији је највећи у Европи па тако и од свих земаља у окружењу. Према службеној статистици у 2005. години пораст цена на мало у Србији био је већи за 9 пута него у Албанији (17,70 : 2,00), 8 пута него у Словенији, 5 пута у односу на Хрватску, Македонију, Мађарску и Грчку, за 4 пута у односу на Федерацију БИХ и Републику Српску, и 2 до 3 пута у односу на Румунију и Бугарску.

ИНФЛАЦИЈА је у 2005. години у Србији била највиша у Европи и износила је 17,7% што представља озбиљан удар на економију и стандард становништва. Висока стопа инфлације највише погодује увозничком лобију. Начин на који се држи инфлација у Србији, "под контролом", је чисто административна. Курс динара уопште не зависи од привредних кретања и цена, него од понуде и тражње динара, односно девиза, на тржишту. Девизне резерве, према службеним статистикама у потпуности покривају новац у оптицају и понуду и тражњу. Ако се упореде подаци о физичком обиму производње, великим дефицитом у спољно-трговинској размени, иностраном задуживању по разним основама, веома високим банкарским каматама и растом цена у Србији, са паритетом ЕУР-динар, није могуће објаснити због чега се паритет годинама погоршава на штету ЕУР. Према оценама економиста у Србији овај курс поремећен је за 80-100%. Заиста је тешко објаснити због чега ЕУР пада петком и понедељком, а расте обично средом пошто су га дилери на велико, банке, трговци и увознички лоби купили, осим приче о тражњи динара, односно девиза. Курс динара према иностраним валутама се врло неповољно одражава на све токове привредних кретања и вероватно би за грађане и привреду Србије било боље да је домаћа валута замењена за ЕУР.

ИНОСТРАНИ ДУГ Србије износио је 31.12.2005. године 15,5 милијарди USD. Негативни салдо у спољно-трговинској размени је и даље врло велики. Експерти и други државни званичници често истичу да Србија још није ушла у дужничку кризу и оправдавају ову причу девизним резервама и статистичким подацима да Србија није на првом месту по спољно-трговинском задужењу у односу на земље у окружењу, указујући притом на Румунију и Хрватску. Извоз Румуније је у 2005. години био 22.255 милиона USD, а увоз 32.568 милиона USD, тако да је негативна разлика била 10.313 милиона USD. Покривеност увоза у Румунији износи преко 68%.

Србија је у 2005. години извезла робе у износу од 4.553 милиона USD или 5 (пет) пута мање у односу на Румунију, а увезла је робе за 10.576 милиона USD или за 3 (три) пута мање од Румуније. Покривеност увоза у Србији је свега 42%. У односу на земље у окружењу, Словенија нпр. има 3 (три) пута већи извоз у односу на Србију, а покривеност увоза преко 90% ! Хрватска је у 2005. години извезла два пута више робе од Србије и покрила увоз за 47% али и даље има спољни дуг већи него што је дуговала СФРЈ у целини. Осим ових показатеља још горе је стање у структури извоза из Србије, где доминирају сировине, пољопривредни производи. Што се увоза тиче, неки показатељи су катастрофални, јер се поред оправданог увоза нафте и гаса, увозе: прехрамбени производи (591 мил. USD), текстилне тканине и предива (353,7 мил. USD), целулоза и папир (341,5 мил. USD), намештај (158,5 мил. USD), дувански производи и пића (160 мил. USD), електрична енергија, аутомобили, хемикалије и сл. Велики публицитет је добио податак о успеху привреде Србије да смањи увоз робе широке потрошње у 2005. години. Увоз је заиста пао али за симболичних 1,2% што је, пре свега, последица великих залиха из 2004. године које су створене због увођења ПДВ.

ПРИВАТИЗАЦИЈА У СРБИЈИ изведена је у складу са захтевима представника међународног капитала оличеног у ММФ и Светској банци према методологији утврђеној за земље источног блока у транзицији. За разлику од других земаља источне Европе предузећа у СФРЈ нису била државно власништво. Власници предузећа су формално били радници са ограниченим правом располагања и неограниченим правом коришћења. Утврђени концепт приватизације привредних предузећа у Србији и у другим државама бивше СФРЈ био је најгоре решење и најнеправедније за раднике тих предузећа. Држава Србија је прогласила своје право својине на предузећима у Србији која уопште нису била у њеном власништву, према два постојећа модела. Према првом моделу држава је постала претежни а према другом моделу већински власник свих предузећа у друштвеној својини у Србији. Држава је извршила национализацију, предузећа у друштвеној својини, без деобног биланса или других економских разграничења којима би се утврдило колико су радници уложили у предузећа која су им предата на управљање, колико су издвајали за развој са којим држава најчешће није имала било какве везе, јер је свој део (порези, доприноси, и сл.) редовно узимала. Најгоре од свега је, ипак, што је држава приватизовала привредне субјекте у друштвеној својини *са искључивим*

циљем да исте прода, без обзира на значај за привредни развој Србије. Држава је у Србији изазивајући огромну понуду довела до распродаје предузећа заједно са радницима и показала се као гори власник од самоуправљача који су толико критиковани, али који су предузећа очували. То се може сагледати из података о продаји предузећа која нису имала негативне билансе у пословању и редовно су измиривали све дажбине (дуванска индустрија, производња минералне воде, прехрамбена индустрија, итд.). Постојање два модела приватизације са огромном понудом, која је довела до распродаје, са многим погрешним проценама имовине, држава је омогућила све видове богаћења појединаца на рачун укупних друштвених фондова земље. Резултати те распродаје су данас видљиви по занемарљивим приходима државе од те продаје, гашење многих предузећа и милион незапослених радника. Тако су напр. у 2005. години продата 503 предузећа за 396,4 милиона ЕУР или просечно само за 788.000 ЕУР по предузећу! Посебно је питање како је обарана вредност акција и деоница које су поседовали радници, да би се омогућило појединцима да се докопају власништва друштвеног капитала. Радници у приватизованим предузећима платили су највећу цену овакве приватизације. У Србији је милион радника данас без посла а они радници који су остали у продатим предузећима постали су власништво појединаца и практично су враћени у најамни однос најближи феудалном поретку. Историјски посматрано радници у Србији се данас налазе у најгорем материјалном и друштвеном положају уназад 60 година. О оваквој приватизацији у Србији ће се тек говорити и писати у наредном периоду, али се ништа неће моћи исправити јер ће овај процес бити завршен са врло поразним резултатима који се већ данас јасно виде.

БУЏЕТ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ је основни генератор свих привредних и ванпривредних кретања данас. Јавни приходи у Србији су у 2005. години номинално били већи за 20,2%. Највећи допринос расту укупних јавних прихода у Републици било је од пореза на промет производа и услуга, који су у 2005. години остварени за 26,1% номинално више у односу на 2004. годину. Буџет Републике Србије био је 418.455 милиона динара у 2005 години. Укупни буџетски издаци су износили 391.607 милиона динара, чиме је остварен буџетски суфицит у износу од 26.848 милиона динара.[4)] У јавности постоје двојака тумачења оваквог резултата у буџетској потрошњи. Према тумачењу званичника држава је многим уштедама и домаћинским односом према буџетској потрошњи не само уравнотежила буџет, него је остварила и суфицит који није забележен до сада. Према другом мишљењу суфицит је остварен извлачењем пара од привреде преко огромних пореза и других

4. У овом раду коришћени су подаци Центра за научно истраживачки рад и економске анализе Привредне коморе Србије објављених у публикацији "Коњуктурни трендови Србије" бр. 2/ 2006, Београд, затим из материјала "Привредна кретања у Србији у 2005. и предвиђања за 2006. годину", март 2006. и Извештаја о реализацији иницијативе ПКС за измену и допуну појединих привредно системских закона у циљу олакшавања пословања привреде и регулисања дуга према повериоцима Париског и Лондонског клуба. Коришћени су и подаци објављени у White book, FIC Београд, март 2006.

дажбина, врло рестриктивним кресањем примања становништва и нереалним курсом динара, што се најбоље може видети из података повећаног задуживања привредних субјеката и становништва, и примања становништва. Велики је успех напр. што се пензије редовно исплаћују, под условом да се о њиховој висини не води било каква дебата као и свих претходних година. У сваком случају, буџет у Србији има огроман значај за привреду као и у другим земљама, с том разликом што се у Србији, преко буџета, врши велика прерасподела прихода који остају привредним субјектима, без обзира што се један мали део тих средстава враћа преко стимулација за извоз или других државних фондова, агенција и сл. Могућа су била и друга решења, да се све то чини без посредовања буџета, преко развојне банке коју Србија данас нема. Уништавање домаћих банака и продајом националне штедионице (која уоште више није *национална*), ослонац привредног развоја у Србији данас су скоро искључиво стране банке. Интерес ових банака није у подстицању развоја него у продаји новца за што веће паре како би њихов капитал од ових трансакција био све већи.

КОРУПЦИЈА је такође лимитирајући фактор правне сигурности привредних субјеката у Србији. Према подацима о економским кретањима у свету Србија се годинама котира на високом 100. – 120. месту по корумпираности. Нагомилано богатство на кратак рок, које се мери у милијардама EUR или USD, неколико богаташа на јавној и привредној сцени Србије најречитије говори да нешто није у реду са тендерима, монополском позицијом у највећем делу привредних грана и у пословима који доносе високу зараду. Финансирање странака такође доприноси овом процесу који се манифестује нарочито у добијању послова од јавног значаја, у сфери финансија и у прерасподели економске моћи. Корупција цвета и поред званичних оцена страних инвеститора и привредника и поред тога што Србија има солидну базу у прописима који се углавном не спроводе или не важе за све учеснике у пословању привредних и јавних предузећа, нити за моћне појединце. О томе се говори и у Белој књизи FIC – Савета страних инвеститора објављене у Београду 15. марта 2006. године у којој се, између осталог, указује и на потребу даљег усаглашавања домаћег законодавства и праксе са европским законима, а посебно на пољу заштите конкуренције, смањење корупције, ... Очекивана огромна страна улагања у Србију су изостала као и претходних година. Због несигурности и приватне својине, разних афера и својине уопште, страни инвеститори захтевају доношење и подзаконских аката како би њихова својина била правно заштићена. Страни инвеститори су после констатације да "власти *Србије воде рестриктивну фискалну и још ригорознију монетарну политику како би решиле макроекономске проблеме настале услед високе инфлације и спољнотрговинског дефицита*", упозоравају, да дугорочни успех зависи од "примене *брзих и ефикасних мера на микроекономском нивоу, са фокусом на приватизацији и структурним променама које би економију учиниле конкурентнијом*".

Правни прописи и правна сигурност привредних субјеката у Србији

Правна сигурност почива на темељу који се зове владавина права. Владавине права нема без уставности и законитости као институционалних оквира у којима се реализују основни друштвено-економски, друштвено-политички односи, организација власти и државе, слободе и права човека и грађана, и облици заштите успостављених односа у једној држави. Није на одмет подсетити и на овом месту да је Устав у формално-правном смислу *правни акт са највишом правном снагом* (виши од закона или другог правног акта) који доноси, по посебном поступку законодавни орган или посебан установљени орган само у ту сврху. У материјалноправном смислу, Устав је правни акт којим се утврђује друштвено-економско и политичко уређење и државна организација, посебно организација, надлежност и делатност највиших органа државе. Уставност у праву означава друштвена правила која су успостављена Уставом којим се одређује да се власт организује и функционише објективно, на основу тих правила, и одређује да нико не може имати више власти и права него што је Уставом одређено. Уствност је брана против апсолутизма, аутократије, бирократије, самовоље, државних органа и појединаца, и других облика узурпације власти. Законитост означава правну сагласност нижих правних аката са вишим. Ако нема ове сагласности, виши правни акт (Устав у односу на закон, закон у односу на уредбу, уредба у односу на правилник, и сл.), производи правне последице по нижи правни акт применом принципа субординације.

Много пута су правници подвргли критикама промене које су настајале као противуставни акт, или које су, са позиције власти, биле исходоване тумачењем без покрића у важећем уставу. Скоро све промене Устава СФРЈ и Републике Србије биле су изазване применом тзв. системских закона, почев од 1950. године, до данас. Оправдање је пронађено од стране политичара и правника у политици да "младом *бићу у развоју одела брзо постају тесна*". Исто то, и на исти начин, дешава се и данас у Србији, само што у многим случајевима те промене чине управо они који су до јуче били врло гласни о насилним, недемократским, неуставним променама злоупотребом и узурпацијом власти.

Занемаривање принципа уставности и законитости је у Србији свакако утицало на владавину права која има за циљ правну сигурност уопште, па према томе, и привредних субјеката. Промена својинских односа приватизацијом се поново спроводи на стари начин, без обзира колико су те промене данас нужне, не морају се вршити брзином светлости. О друштвеној својини као својини без титулара је своја критичка мишљења износио и аутор овог рада. Наравно, није се никада залагао да се титулар својине утврди без промене Устава, тзв. револуционарним путем, јер је таква својина заштићена управо важећим Уставом. Истовремено, мора се указати и на чињеницу да су донети закони међусобно неусклађени, контрадикторни, или су донети за тренутне потребе и за текућа стремљења власти. Појавне манифестације одсуства владавине права видљиве су и у одбранама законских решења која се углавном бране са позиција власти. Добронамерно и врло аргументо-

вано истакнути правници више пута су указивали да "нема *владавине права у командној привреди, будући да политичко-извршна власт која има огромна економска овлашћења, логиком своја тих овлашћења тежи и поштуно успева да угуши трећу грану власти (судска власт) и да створи претпоставке за фактичко јединство власти. Владавина права, којој у самим темељима лежи принцип стварне а не само формалне поделе власти могућа је, дакле, само у условима стварне а не декларативне тржишне привреде*".[5)]

Промене законодавства ради успостављања економских и друштвених односа у складу са глобализацијом у Србији су данас далеко одмакле, тако да је друштвена својина изопштена из Устава који је и даље важећи. Извршене промене приватизацијом се не могу тумачити другачије него као промене, најблаже речено, које нису у складу са Уставом. У том смислу је веома тешко говорити о уставности, законитости, владавини права и посебно правној сигурности.

Такође, спорити данас нешто, што је општи покрет у свету, није могуће јер глобализација не чека било кога. Србија, у таквим околностима мора да иде цивилизацијским путем, окупљајући сопствену памет на тешким искушењима, које је прате на том путу, водећи рачуна искључиво о државним а против приватних и туђих интереса ма каквим богатством они располагали. Наравно, Србија треба да користи и туђа искуства и да сарађује са светом, али опет и једино у државном интересу. Само на тај начин је могуће да се створи правни и стварни амбијент за страна улагања, за веће запошљавање, и нарочито, бољи живот људи што је данас велики испит за све земље у транзицији па, према томе, и за Србију.

Нека и овај рад послужи залагању за правну сигурност у Србији која значи: стварну слободу и демократију; достојанство и морал; равноправност свих грађана пред законом без обзира на пол, веру, државни положај и богатство; равноправност свих привредних субјеката на тржишту; и бољи живот свих грађана Србије.

5. Проф. др Мирко Васиљевић, Уводно излагање на основну тему Привреда и приватизација на XIII Конгресу правника у привреди Србије и Црне Горе, посебна публикација Право и привреда бр. 5-8/2004, Београд

Ratibor Grujić, Ph.D.
Professor, TREND HOUSE d.o.o.

TRANSITION AND LEGAL STABILITY OF CORPORATE ENTITIES IN SERBIA

Summary

The author of this article analyses the elements of legal stability aiming to show how this legal instrument can be applied in practice to the functioning of corporate entities in the course of transition in Serbia. Special attention is paid to globalization and transition which have pervaded the economic processes in Serbia. Privatization and current problems noted in the field of enactment and implementation of statutary regulations make particular focus of this article. The author concludes that legal stability of corporate entities in Serbia in the period of transition has been characterized by numerous faults which resulted from the lack of insight into the country's social and economical development and unharmonized regulations and Serbian constitution.

Key words: *globalization, transition, privatisation, rule of law.*